

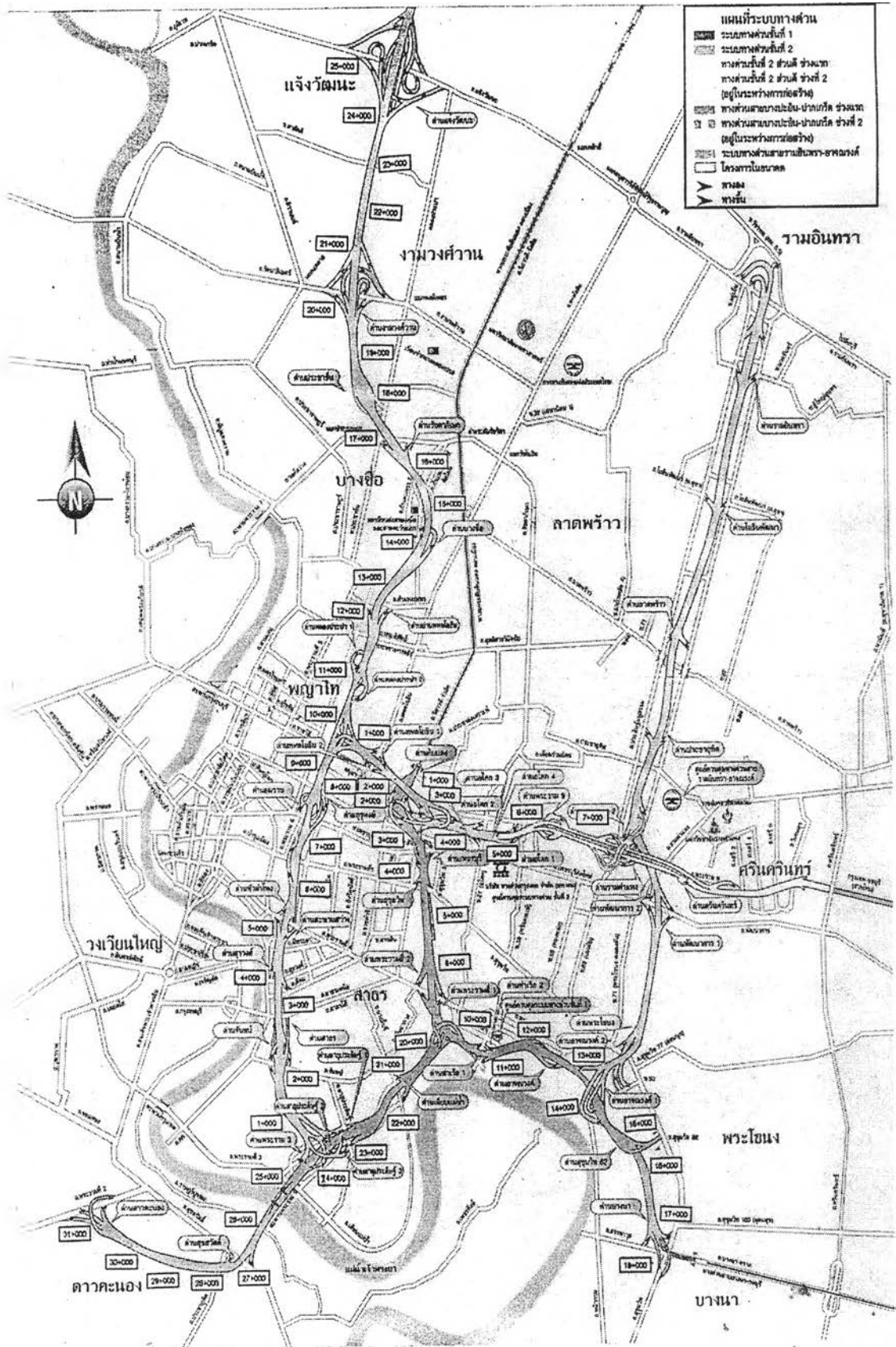
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้มุ่งศึกษารูปแบบและความสัมพันธ์ของการเกิดอุบัติเหตุการณ์จราจรศึกษารูปแบบและความสัมพันธ์ของระยะเวลาของอุบัติเหตุการณ์ และศึกษาผลกระทบต่อความสามารถในการให้บริการของทางด่วนและความล่าช้าในการเดินทาง การศึกษาครอบคลุมถึงการกำหนดพื้นที่ศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และเสนอวิธีการวิเคราะห์เพื่อทราบถึงพฤติกรรมของอุบัติเหตุการณ์จราจร โดยมีรายละเอียดของขั้นตอนวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

3.1 พื้นที่ศึกษา

ปัจจุบันการทางพิเศษแห่งประเทศไทยดำเนินการก่อสร้างหรือจัดให้มีระบบทางด่วนในประเทศไทยประกอบด้วย ทางพิเศษเฉลิมมหานคร (ระบบทางด่วนขั้นที่ 1) ทางพิเศษศรีรัช (ระบบทางด่วนขั้นที่ 2) ทางพิเศษฉลองรัช (ทางด่วนสายรามอินทรา-อาจณรงค์) ทางพิเศษอุดรรัถยา (ทางด่วนสายบางปะอิน-ปากเกร็ด) และทางพิเศษบูรพาวิถี (ทางด่วนสายบางนา-ชลบุรี) แต่การวิจัยมุ่งศึกษาเฉพาะอุบัติเหตุการณ์จราจรที่เกิดขึ้นบนทางพิเศษเฉลิมมหานคร (ระบบทางด่วนขั้นที่ 1) และทางพิเศษศรีรัช (ระบบทางด่วนขั้นที่ 2) เท่านั้น เพราะว่าทางด่วนเส้นทางอื่นมีปริมาณจราจรเฉลี่ยต่อวันในปริมาณน้อย ทำให้โอกาสที่อุบัติเหตุการณ์จราจรจะส่งผลกระทบต่อการจราจรมีความเป็นไปได้ต่ำ และเนื่องจากการจัดการของศูนย์ควบคุมทางด่วนแต่ละเส้นทางแยกจากกัน ทำให้เป็นอุปสรรคในการสำรวจและการรวบรวมข้อมูล

ทางพิเศษเฉลิมมหานคร (ระบบทางด่วนขั้นที่ 1) และทางพิเศษศรีรัช (ระบบทางด่วนขั้นที่ 2) มีปริมาณจราจรเฉลี่ยในปีงบประมาณ 2542 เท่ากับ 320,420 เที่ยวต่อวัน และ 239,457 เที่ยวต่อวัน ตามลำดับ โดยมีศูนย์ควบคุมระบบทางด่วนตั้งอยู่ที่เดียวกัน มีพนักงานสื่อสารเฝ้าระวังเหตุ บันทึกรายละเอียดของอุบัติเหตุการณ์จราจร และมีระบบสังเกตการณ์ด้วยกล้องโทรทัศน์วงจรปิดที่สามารถควบคุมได้ในระยะไกล (CCTV) ซึ่งทำให้การรวบรวมข้อมูลอุบัติเหตุการณ์จราจรบนทางด่วนเป็นไปอย่างสะดวก จากเหตุผลข้างต้นจึงกำหนดพื้นที่ศึกษาสำหรับการวิจัยนี้ประกอบด้วย ทางพิเศษเฉลิมมหานคร (ระบบทางด่วนขั้นที่ 1) และทางพิเศษศรีรัช (ระบบทางด่วนขั้นที่ 2) ยกเว้นส่วนดี ช่วงท้าย (จากถนนรามคำแหงถึงถนนศรีนครินทร์) เนื่องจากยังไม่เปิดให้บริการ โดยมีรายละเอียดของพื้นที่ศึกษา ดังนี้

รูปที่ 3.1 พื้นที่ศึกษา

ทางพิเศษเฉลิมมหานคร (ระบบทางด่วนชั้นที่ 1) และทางพิเศษศรีรัช (ระบบทางด่วนชั้นที่ 2)

1. ทางพิเศษเฉลิมมหานคร (ระบบทางด่วนขั้นที่ 1)

จากปัญหาการจราจรติดขัดในเขตกรุงเทพมหานครและธนบุรี ก่อให้เกิดความสูญเสียทางด้านเศรษฐกิจอย่างมาก การทางพิเศษแห่งประเทศไทย จึงได้ดำเนินการก่อสร้างทางพิเศษเฉลิมมหานคร (ระบบทางด่วนขั้นที่ 1) ตามแผนแม่บทสำหรับแก้ไขปัญหาการจราจร โดยมีจุดประสงค์เพื่อเชื่อมโยงทางหลวงแผ่นดินสายประธานจากภาคเหนือ ภาคใต้ และภาคตะวันออกเข้าด้วยกัน เพื่อลดเวลาในการเดินทางจากภาคหนึ่งไปยังอีกภาคหนึ่ง โดยไม่ต้องเสียเวลากับการจราจรติดขัดในใจกลางเมือง ประกอบด้วยเส้นทาง 3 สาย ระยะทางรวม 27.1 กิโลเมตร แต่ละเส้นทางมีรายละเอียดดังนี้

สายดินแดง-ท่าเรือ	ระยะทาง	ประกอบด้วยทางยกระดับและทางบนพื้นราบ
	8.9 กิโลเมตร	มีจำนวนจุดเข้า 8 แห่ง และจุดออก 10 แห่ง จัดการจราจรโดยแบ่งช่องจราจรเป็น 4 ช่องทาง กว้างโดยเฉลี่ยช่องทางละ 3.10 เมตร ไม่มีไหล่ทาง เปิดให้บริการในปี 2525
สายบางนา-ท่าเรือ	ระยะทาง	ประกอบด้วยทางยกระดับและทางบนพื้นราบ
	7.9 กิโลเมตร	มีจำนวนจุดเข้า 6 แห่ง และจุดออก 6 แห่ง จัดการจราจรโดยแบ่งช่องจราจรเป็น 4 ช่องทาง กว้างโดยเฉลี่ยช่องทางละ 3.10 เมตร ไม่มีไหล่ทาง เปิดให้บริการในปี 2526
สายดาวคะนอง-ท่าเรือ	ระยะทาง	เป็นทางยกระดับและสะพานแขวนข้ามแม่น้ำเจ้าพระยา
	10.3 กิโลเมตร	มีจำนวนจุดเข้า 7 แห่ง และจุดออก 7 แห่ง จัดการจราจรเป็น 2 ช่วง ช่วงแรกเริ่มจากถนนพระราม 2 ถึงบริเวณถนนสุขสวัสดิ์ แบ่งช่องจราจรเป็น 2 ช่องทาง กว้างช่องทางละ 3.50 เมตร ไหล่ทางกว้าง 2.00 เมตร และช่วงที่สองเริ่มจากบริเวณถนนสุขสวัสดิ์จนถึง ทางแยกต่างระดับท่าเรือ แบ่งช่องจราจรเป็น 3 ช่องทาง กว้างช่องทางละ 3.50 เมตร ไหล่ทางกว้าง 2.00 เมตร เปิดให้บริการในปี 2530

2. ทางพิเศษศรีรัช (ระบบทางด่วนขั้นที่ 2)

จากความสำเร็จของทางพิเศษเฉลิมมหานคร (ระบบทางด่วนขั้นที่ 1) ทำให้การทางพิเศษแห่งประเทศไทยวางแผนดำเนินการโครงการทางพิเศษศรีรัช (ระบบทางด่วนขั้นที่ 2) โดยมีแนวทางต่อเชื่อมกับทางพิเศษเฉลิมมหานคร (ระบบทางด่วนขั้นที่ 1) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและรองรับปริมาณจราจรและสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมที่คาดว่าจะขยายตัวในอนาคต โดยกระทรวงมหาดไทยได้กำหนดนโยบายให้การทางพิเศษแห่งประเทศไทยพิจารณาหาแนวทางให้เอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการลงทุน การทางพิเศษแห่งประเทศไทยได้พิจารณาแล้วเห็นควรเปิดโอกาสให้เอกชนร่วมลงทุนในรูปแบบของสัมปทานและคัดเลือก บริษัท ทางด่วนกรุงเทพ จำกัด มหาชน เป็นผู้ได้รับสัมปทานทางพิเศษศรีรัช (ระบบทางด่วนขั้นที่ 2) ระยะเวลา 30 ปี ประกอบด้วยเส้นทาง 4 สาย ระยะทางรวม 33.2 กิโลเมตร แต่ละเส้นทางมีรายละเอียดดังนี้

ส่วนเอ	ระยะทาง	เป็นทางยกระดับ
(จากถนนรัชดาภิเษก ถึงถนนพระราม 9)	12.4 กิโลเมตร	มีจำนวนจุดเข้า 11 แห่ง และจุดออก 11 แห่ง จัดการจราจรโดยแบ่งช่องจราจรเป็น 3 ช่องทาง กว้างช่องทางละ 3.50 เมตร ไหล่ทางกว้าง 2.00 เมตร เปิดให้บริการในปี 2536
ส่วนบี	ระยะทาง	เป็นทางยกระดับ
(จากถนนพระราม 3 ถึงทางแยกต่างระดับ พญาไท)	9.4 กิโลเมตร	มีจำนวนจุดเข้า 11 แห่ง และจุดออก 11 แห่ง จัดการจราจรโดยแบ่งช่องจราจรเป็น 3 ช่องทาง กว้างช่องทางละ 3.50 เมตร ไหล่ทางกว้าง 2.00 เมตร เปิดให้บริการในปี 2539
ส่วนซี	ระยะทาง	เป็นทางยกระดับ
(จากถนนรัชดาภิเษก ถึงถนนแจ้งวัฒนะ)	8.0 กิโลเมตร	มีจำนวนจุดเข้า 2 แห่ง และจุดออก 3 แห่ง จัดการจราจรโดยแบ่งช่องจราจรเป็น 2 ช่องทาง กว้างช่องทางละ 3.50 เมตร ไหล่ทางกว้าง 2.00 เมตร แต่มีแผนการขยายเป็น 3 ช่องทางในอนาคต เปิดให้บริการในปี 2536
ส่วนดี ช่วงแรก	ระยะทาง	เป็นทางยกระดับ
(ถนนพระราม 9 ถึง ถนนรามคำแหง)	3.4 กิโลเมตร	มีจำนวนจุดเข้า 2 แห่ง และจุดออก 2 แห่ง จัดการจราจรโดยแบ่งช่องจราจรเป็น 3 ช่องทาง กว้างช่องทางละ 3.50 เมตร ไหล่ทางกว้าง 2.00 เมตร เปิดให้บริการในปี 2541

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การศึกษารูปแบบและอัตราการเกิดอุบัติเหตุการจราจร

งานวิจัยส่วนนี้ใช้ฐานข้อมูลของกองสื่อสาร การทางพิเศษแห่งประเทศไทย โดยรวบรวมจากแบบบันทึกรายงานเหตุการณ์ยวดยานขัดข้องและอุบัติเหตุจราจรที่เกิดขึ้นบนทางพิเศษเฉลิมมหานคร (ระบบทางด่วนชั้นที่ 1) และทางพิเศษศรีรัช (ระบบทางด่วนชั้นที่ 2) โครงสร้างของฐานข้อมูลของกองสื่อสาร ดังนี้

ฐานข้อมูลเหตุการณ์ยวดยานขัดข้อง เป็นการบันทึกรายละเอียดทั่วไปของเหตุการณ์ยวดยานขัดข้องที่พนักงานกู้ภัยให้ความช่วยเหลือ เกี่ยวกับวันเกิดเหตุ เวลารับแจ้งเหตุ สายทางและสถานที่เกิดเหตุ ผู้แจ้งและผู้ดำเนินการ เวลาเข้าถึงจุดรถขัดข้อง รายละเอียดของยวดยาน สาเหตุยวดยานขัดข้อง การดำเนินการ และเวลาแล้วเสร็จ

ฐานข้อมูลอุบัติเหตุจราจร เป็นการบันทึกรายละเอียดทั่วไปของอุบัติเหตุจราจรเกี่ยวกับวันที่เกิดเหตุ ชื่อโครงการ เวลารับแจ้งเหตุ สายทางและสถานที่เกิดเหตุ เวลาเข้าถึงที่เกิดเหตุ ลักษณะและสาเหตุของอุบัติเหตุจราจร การจำแนกเพศของจำนวนผู้ได้รับบาดเจ็บหรือผู้เสียชีวิต การดำเนินการ และเวลาแล้วเสร็จ

2. การศึกษาระยะเวลาของอุบัติเหตุการจราจร

งานวิจัยส่วนนี้สำรวจและรวบรวมข้อมูลอุบัติเหตุการจราจรจากศูนย์ควบคุมทางพิเศษทั้ง 2 เส้นทาง โดยใช้อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกบนทางด่วนในการสำรวจและแบบบันทึกรายงานเหตุการณ์ยวดยานขัดข้อง อุบัติเหตุจราจร และเหตุการณ์สิ่งของตกหล่น รายละเอียดของอุปกรณ์และแบบบันทึกรายงานในส่วนนี้ เป็นดังนี้

ศูนย์ควบคุมระบบทางพิเศษเฉลิมมหานคร (ระบบทางด่วนชั้นที่ 1) และทางพิเศษศรีรัช (ระบบทางด่วนชั้นที่ 2) ตั้งอยู่บนถนนโศก-ดินแดง มีพนักงานกองสื่อสารปฏิบัติงานตลอด 24 ชั่วโมง ทำหน้าที่ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ เจ้าหน้าที่ตำรวจทางด่วน พนักงานกู้ภัย และพนักงานจัดการจราจร ตอบข้อซักถามและรายงานสภาพการจราจรบนทางด่วนแก่ผู้ใช้ทางและสถานีวิทยุ ตลอดจนควบคุมอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกบนทางด่วนสำหรับอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกบนระบบทางด่วน ได้แก่ โทรศัพท์ฉุกเฉินติดตั้งทุกระยะทาง 1 กิโลเมตร ระบบสังเกตการณ์ด้วยกล้องโทรทัศน์วงจรปิดที่สามารถควบคุมได้ในระยะไกล ป้ายสัญญาณปรับได้ (Matrix Signs) ป้ายปรับเปลี่ยนข้อความ (Variable Message Signs, VMS) และป้ายแจ้งข่าวสารแบบกราฟฟิก (Graphic Information Board)

แบบบันทึกระยะเวลาของอุบัติเหตุการณ์ เพื่อความสะดวกในการบันทึกรายละเอียดของเหตุการณ์ในการศึกษาระยะเวลาของอุบัติเหตุการณ์ และเป็นแนวทางสำหรับการศึกษาอุบัติเหตุการณ์จรรยาจรอย่างมีรูปแบบต่อไป จึงจัดทำแบบบันทึกรายงานประจำวัน โดยเพิ่มรายละเอียดที่สนใจจากแบบบันทึกรายงานประจำวันของแผนกสื่อสาร ประกอบด้วย

- แบบบันทึกรายละเอียดเหตุการณ์ยวดยานขัดข้อง เป็นแบบบันทึกประจำวันโดยรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ เวลารับแจ้งเหตุ สายทางและสถานที่เกิดเหตุ ผู้แจ้งและผู้ตรวจสอบ รายละเอียดของตำแหน่งที่เกิดเหตุ สภาพอากาศ สภาพผิวทาง สภาพการจราจรขณะเกิดเหตุ ผู้ให้ความช่วยเหลือ เวลาถึงจุดเกิดเหตุ เวลาเคลื่อนย้าย รายละเอียดของยวดยาน สาเหตุ การดำเนินการ และเวลารายงาน
- แบบบันทึกรายละเอียดอุบัติเหตุจรรยาจร เป็นแบบบันทึกประจำวันโดยรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ เวลารับแจ้งเหตุ สายทางและสถานที่เกิดเหตุ ผู้แจ้งและผู้ตรวจสอบ รายละเอียดของตำแหน่งที่เกิดเหตุ สภาพอากาศ สภาพผิวทาง สภาพการจราจรขณะเกิดเหตุ ผู้ให้ความช่วยเหลือ เวลาถึงจุดเกิดเหตุ เวลาเคลื่อนย้าย รายละเอียดของยวดยาน สาเหตุและลักษณะของอุบัติเหตุ จำนวนผู้ได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิต มีทรัพย์สินของการทางพิเศษแห่งประเทศไทยเสียหายหรือไม่ การดำเนินการ และเวลารายงาน
- แบบบันทึกรายละเอียดเหตุการณ์สิ่งของตกหล่น เป็นแบบบันทึกประจำวันโดยรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ เวลารับแจ้งเหตุ สายทางและสถานที่เกิดเหตุ ผู้แจ้งและผู้ตรวจสอบ รายละเอียดของตำแหน่งที่เกิดเหตุ สภาพอากาศ สภาพผิวทาง สภาพการจราจรขณะเกิดเหตุ เจ้าหน้าที่ช่วยเหลือ เวลาถึงจุดเกิดเหตุ เวลาเคลื่อนย้าย รายละเอียดของเหตุการณ์ การดำเนินงาน และเวลารายงาน

3. การศึกษาผลกระทบต่อการจรรยาจรบนทางด่วน

งานวิจัยส่วนนี้ใช้เครื่องมือสำหรับรวบรวมข้อมูล ได้แก่ เครื่องวัดทัศนวิสัย เทปบันทึกและแบบบันทึกรายละเอียดของอุบัติเหตุการณ์ โดยต่อสัญญาณภาพจากกล้องโทรทัศน์วงจรปิดเข้าเครื่องวัดทัศนวิสัย หลังจากรับแจ้งเหตุและตรวจสอบพบด้วยกล้องโทรทัศน์วงจรปิดที่สามารถควบคุมในระยะไกล จึงเริ่มบันทึกสัญญาณภาพ สำหรับแบบบันทึกรายละเอียดของอุบัติเหตุการณ์ที่บันทึกสัญญาณภาพ เป็นแบบบันทึกรายละเอียดทั่วไปเกี่ยวกับหมายเลขและลำดับที่ของอุบัติเหตุการณ์ ในม้วนเทป ประเภทของอุบัติเหตุการณ์จรรยาจร จำนวนช่องจราจรและตำแหน่งช่องจราจรที่เกิดเหตุ จำนวนยวดยานที่ประสบเหตุ การมีส่วนร่วมของยวดยานขนาดใหญ่ ช่วงเวลาที่กล้องโทรทัศน์วงจรปิดไม่สามารถจับภาพอุบัติเหตุการณ์ได้ รายละเอียดระยะเวลาของอุบัติเหตุการณ์ และปริมาณจรรยาจรที่สามารถผ่านจุดเกิดเหตุในขณะที่เกิดเหตุ

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยนี้ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัย 3 ประเด็น คือ เพื่อทราบถึงรูปแบบและอัตราการเกิดของอุบัติเหตุการจราจร รูปแบบของระยะเวลาของอุบัติเหตุการจราจร และผลกระทบต่อ การจราจรเนื่องจากอุบัติเหตุการจราจร ดังนั้นการเก็บรวบรวมข้อมูล มีรายละเอียดดังนี้

1. การศึกษารูปแบบและอัตราการเกิดอุบัติเหตุการจราจร

ในส่วนนี้ เน้นการศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) มุ่งศึกษาอัตราการเกิดอุบัติเหตุการจราจรและรูปแบบการเกิดอุบัติเหตุการจราจรบนทางพิเศษเฉลิมมหานคร (ระบบทางด่วนชั้นที่ 1) และทางพิเศษศรีรัช (ระบบทางด่วนชั้นที่ 2) โดยรวบรวมข้อมูลจากฐานข้อมูลของกองสื่อสาร การทางพิเศษแห่งประเทศไทย เป็นข้อมูลอุบัติเหตุการจราจรที่พนักงานสื่อสารประจำศูนย์ควบคุมทางพิเศษทั้ง 2 เส้นทางได้รับแจ้งเหตุ โดยแยกประเภทของอุบัติเหตุการจราจรเป็น 2 ประเภท ได้แก่ เหตุการณ์ยวดยานขัดข้องและอุบัติเหตุการจราจร ในปีงบประมาณ 2542 ระหว่างวันที่ 1 ตุลาคม 2541 ถึง วันที่ 30 กันยายน 2542 พบว่า การบันทึกเหตุการณ์ยวดยานขัดข้องบนทางพิเศษเฉลิมมหานคร (ระบบทางด่วนชั้นที่ 1) และทางพิเศษศรีรัช (ระบบทางด่วนชั้นที่ 2) มีจำนวนทั้งสิ้น 327 วัน และ 320 วัน ตามลำดับ สำหรับการบันทึกอุบัติเหตุการจราจรบนทางพิเศษเฉลิมมหานคร (ระบบทางด่วนชั้นที่ 1) และทางพิเศษศรีรัช (ระบบทางด่วนชั้นที่ 2) เฉพาะวันที่ได้รับแจ้งเหตุ มีจำนวนทั้งสิ้น 331 วัน และ 304 วัน ตามลำดับ

ส่วนปริมาณจากรายเดือนบนทางพิเศษทั้ง 2 เส้นทางรวบรวมจากรายงานสถิติ ปี 2542 โดยแผนกสถิติ การทางพิเศษแห่งประเทศไทย ส่วนปริมาณจากรายวันและรายชั่วโมงรวบรวมจากกลุ่มตัวอย่างปริมาณจราจรที่ด่านเก็บค่าผ่านทางในปีงบประมาณ 2542 โดยสำนักวิเคราะห์และวางแผน การทางพิเศษแห่งประเทศไทย

2. การศึกษาระยะเวลาของอุบัติเหตุการจราจร

การวิจัยส่วนนี้ ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มตัวอย่างโดยบังเอิญ (Accidental Sampling) จากอุบัติเหตุการจราจรที่ศูนย์ควบคุมทางพิเศษทั้ง 2 เส้นทางได้รับแจ้งเหตุ ระหว่างวันที่ 11 ตุลาคม 2542 ถึง วันที่ 8 พฤศจิกายน 2542 ยกเว้นวันอาทิตย์และวันที่ 28 ตุลาคม 2542 รวมทั้งสิ้น 24 วันสำรวจ ตั้งแต่เวลา 6.00 น. ถึง 19.00 น. โดยแยกประเภทของอุบัติเหตุการจราจรเป็น 2 ประเภท ได้แก่ เหตุการณ์ยวดยานขัดข้องและอุบัติเหตุการจราจร

3. การศึกษาผลกระทบต่อการจราจรบนทางด่วน

ในส่วนนี้ เน้นการศึกษาผลกระทบที่มีต่อความสามารถในการให้บริการของทางด่วนที่จุดเกิดเหตุ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ถูกคัดเลือกโดยการสุ่มตัวอย่างโดยบังเอิญ (Accidental Sampling) ในบริเวณที่กล้องโทรทัศน์วงจรปิดที่สามารถควบคุมได้ในระยะไกลสามารถสำรวจพบและการจราจรหลังจุดเกิดเหตุมีลักษณะชะลอตัว เกิดแถวคอย การบันทึกสัญญาณภาพเริ่มบันทึกตั้งแต่วลารับแจ้งเหตุและตรวจสอบพบ จนกระทั่งนำพื้นที่ดังกล่าวและเปิดการจราจรเป็นปกติ กลุ่มตัวอย่างสุ่มเลือกจากอุบัติเหตุจราจรที่เกิดขึ้นระหว่างวันที่ 11 ตุลาคม 2542 ถึงวันที่ 8 พฤศจิกายน 2542 ยกเว้นวันอาทิตย์และวันที่ 28 ตุลาคม 2542 ทั้งสิ้น 24 วันสำรวจ ตั้งแต่เวลา 6.00 น. ถึง 19.00 น. โดยแยกประเภทของอุบัติเหตุจราจรเป็น 2 ประเภท ได้แก่ เหตุการณ์ยวดยานขัดข้องและอุบัติเหตุจราจร โดยจำแนกพื้นที่ศึกษาตามลักษณะการจัดการจราจร

สำหรับการศึกษาความล่าช้าในการเดินทาง โดยกลุ่มตัวอย่างที่ถูกคัดเลือกด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างโดยบังเอิญ (Accidental Sampling) จากอุบัติเหตุที่สามารถสังเกตการณ์สภาพการจราจรได้ทั้งบริเวณจุดเกิดเหตุและบริเวณท้ายแถวคอยด้วยกล้องโทรทัศน์วงจรปิดที่สามารถควบคุมได้ในระยะไกล โดยระหว่างจุดเกิดเหตุและจุดสังเกตท้ายแถวคอยต้องไม่มีทางเชื่อมอื่นใดที่ทำให้ปริมาณจราจรเพิ่มขึ้นหรือลดลง สภาพการจราจรหลังจุดเกิดเหตุมีแถวคอยแต่ยวดยานคันสุดท้ายในแถวคอยไม่เกินจุดสังเกตท้ายแถวคอย การบันทึกสัญญาณภาพเริ่มบันทึกตั้งแต่วลารับแจ้งเหตุและตรวจสอบพบ จนกระทั่งสภาพการจราจรเป็นปกติ กลุ่มตัวอย่างสุ่มเลือกจากอุบัติเหตุจราจรที่เกิดขึ้นระหว่างวันที่ 11 ตุลาคม 2542 ถึงวันที่ 8 พฤศจิกายน 2542 ยกเว้นวันอาทิตย์และวันที่ 28 ตุลาคม 2542 รวมทั้งสิ้น 24 วันสำรวจ ตั้งแต่เวลา 6.00 น. ถึง 19.00 น. โดยแยกประเภทของอุบัติเหตุจราจรเป็น 2 ประเภท ได้แก่ เหตุการณ์ยวดยานขัดข้องและอุบัติเหตุจราจร

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

สามารถแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 3 ส่วน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. การศึกษารูปแบบและอัตราการเกิดอุบัติเหตุจราจร

จากฐานข้อมูลของกองสือสาร การทางพิเศษแห่งประเทศไทย แยกประเภทของอุบัติเหตุจราจรเป็น 2 ประเภท ได้แก่ เหตุการณ์ยวดยานขัดข้องและอุบัติเหตุจราจร การวิเคราะห์ในส่วนนี้ประกอบด้วยวิเคราะห์ 2 ส่วนย่อย ได้แก่ การศึกษาอัตราการเกิดอุบัติเหตุจราจรและการศึกษารูปแบบการเกิดอุบัติเหตุจราจร

การศึกษาอัตราการเกิดอุบัติเหตุการณ์จราจรในปีงบประมาณ 2542 เพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างความถี่ของอุบัติเหตุการณ์จราจรกับปริมาณจราจรและระยะทางเฉลี่ยในการเดินทางบนทางด่วน ซึ่งอัตราการเกิดอุบัติเหตุการณ์จราจรมีสูตรคำนวณ ดังนี้

$$\text{อัตราการเกิดอุบัติเหตุการณ์จราจร} = \frac{\text{ความถี่ของอุบัติเหตุการณ์จราจรในปีงบประมาณ 2542}}{\text{ปริมาณจราจรในปีงบประมาณ 2542} \times \text{ระยะทางเฉลี่ยในการเดินทาง}}$$

สำหรับการศึกษารูปแบบการเกิดอุบัติเหตุการณ์จราจรค่านึงถึงปัจจัยที่คาดว่ามีอิทธิพลได้แก่ ฤดูกาล วันเกิดเหตุ เวลาที่เกิดเหตุ สถานที่เกิดเหตุ สาเหตุและลักษณะของอุบัติเหตุการณ์ และความรุนแรงของอุบัติเหตุการณ์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package Program for Social Sciences) เพื่อหาค่าทางสถิติ สถิติที่ใช้เป็นสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ในรูปของการแจกแจงความถี่และร้อยละ การทดสอบไค-สแควร์ (Chi-Square Test) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ของการจัดจำแนกความถี่ของอุบัติเหตุการณ์จราจร การทดสอบความเป็นเอกพันธ์ (Test of Homogeneity) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ของการจัดจำแนกความถี่ของเหตุการณ์ยวดยานขัดข้องกับอุบัติเหตุการณ์จราจร และการทดสอบความเป็นอิสระ (Test of Independent) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ของลักษณะการจัดจำแนกความถี่ของอุบัติเหตุการณ์จราจรบนทางพิเศษทั้ง 2 เส้นทาง โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

2. การวิเคราะห์ระยะเวลาของอุบัติเหตุการณ์

จากกลุ่มตัวอย่างอุบัติเหตุการณ์จราจรที่พนักงานสื่อสารประจำศูนย์ควบคุมทางพิเศษทั้ง 2 เส้นทาง ได้รับแจ้งเหตุใน 24 วันสำรวจ ประกอบด้วยการศึกษาใน 2 ส่วน ได้แก่ รูปแบบการกระจายตัวของระยะเวลาของอุบัติเหตุการณ์และความสัมพันธ์ระหว่างระยะเวลาของอุบัติเหตุการณ์กับลักษณะของอุบัติเหตุการณ์จราจร โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package Program for Social Sciences) เพื่อหาค่าทางสถิติ สถิติที่ใช้เป็นสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ในรูปของค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การตรวจสอบการแจกแจงของระยะเวลาของอุบัติเหตุการณ์ ด้วยการทดสอบ Kolmogorov-Smirnov โดยกำหนดสมมติฐานเชิงสถิติว่า ระยะเวลาของอุบัติเหตุการณ์มีการแจกแจงแบบ Log-normal ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ส่วนการหาความสัมพันธ์ระหว่างค่าเฉลี่ยของระยะเวลาของอุบัติเหตุการณ์กับลักษณะของอุบัติเหตุการณ์จราจรด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 โดยแบ่งลักษณะของอุบัติเหตุการณ์จราจร ดังแสดงรายละเอียดในตาราง 3.1

ตารางที่ 3.1 ลักษณะของอุบัติเหตุจราจร

ลักษณะของอุบัติเหตุจราจร	จำนวนประเภท	การจำแนก
ประเภทของอุบัติเหตุจราจร	3	- เหตุการณ์ยวดยานขัดข้อง - อุบัติเหตุที่ไม่มีทรัพย์สินของการทางพิเศษ เสียหาย - อุบัติเหตุที่มีทรัพย์สินของการทางพิเศษ เสียหาย
ช่วงเวลาที่เกิดเหตุ	3	- 06:00 – 09:00 น. - 09:00 – 16:00 น. - 16:00 – 19:00 น.
การกีดขวางช่องจราจร	2	- ไม่กีดขวางในช่องจราจร - กีดขวางในช่องจราจร
ประเภทของอุบัติเหตุ	2	- อุบัติเหตุที่ไม่มีทรัพย์สินของการทางพิเศษ เสียหาย - อุบัติเหตุที่มีทรัพย์สินของการทางพิเศษ เสียหาย
การมีส่วนร่วมของยวดยานขนาดใหญ่	2	- ไม่มียวดยานขนาดใหญ่ร่วมในอุบัติเหตุจราจร - มียวดยานขนาดใหญ่ร่วมในอุบัติเหตุ

3. การวิเคราะห์ผลกระทบต่อการจราจรบนทางด่วน

จากกลุ่มตัวอย่างอุบัติเหตุจราจรที่พนักงานสื่อสารประจำศูนย์ควบคุมทางพิเศษทั้ง 2 เส้นทางได้รับแจ้งเหตุใน 24 วันสำรวจ การวิเคราะห์ในส่วนนี้ประกอบด้วย การวิเคราะห์ 2 ส่วน ได้แก่ ผลกระทบต่อความสามารถในการให้บริการของทางด่วนและความล่าช้าในการเดินทาง

การศึกษาผลกระทบต่อความสามารถในการให้บริการของทางด่วน เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการให้บริการของทางด่วนในขณะเกิดเหตุกับความสามารถในการให้บริการสูงสุดของทางด่วนในสภาพปกติ ตามลักษณะการจัดการจราจรและประเภทของอุบัติเหตุจราจร โดยนับจำนวนยวดยานในแถวคอยที่สามารถผ่านจุดเกิดเหตุได้ในคาบเวลา 1 นาที เพื่อหาหน่วยรถยนต์นั่งส่วนบุคคล (PCU) ที่สามารถผ่านจุดเกิดเหตุในช่วงกีดขวางการจราจรและช่วงเปิดการจราจรเป็นปกติ ปริมาณหน่วยรถยนต์นั่งส่วนบุคคล (PCU) ที่สามารถผ่านจุดเกิดเหตุคือ ความสามารถในการให้บริการของทางด่วนในขณะนั้น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์เป็นสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ในรูปของพิสัย ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สำหรับการศึกษาลักษณะต่อความล่าช้าในการเดินทาง เพื่อแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของการประมาณความล่าช้าในการเดินทางทั้งหมด ด้วยวิธี Queuing Analysis โดยการคำนวณพื้นที่ระหว่างเส้นกราฟสะสมของปริมาณจราจรที่ต้องการผ่านจุดเกิดเหตุกับเส้นกราฟสะสมของปริมาณจราจรที่สามารถผ่านจุดเกิดเหตุ แต่เนื่องจากปริมาณจราจรในแต่ละคาบเวลามีความแปรปรวน เพื่อความสะดวกในการคำนวณพื้นที่ของรูปหลายเหลี่ยม จึงกำหนดข้อสมมติฐาน 2 แนวทาง ดังนี้

แนวทางที่ 1 กำหนดให้ปริมาณจราจรที่ต้องการผ่านจุดเกิดเหตุและปริมาณจราจรที่สามารถผ่านจุดเกิดเหตุ มีค่าคงที่เท่ากับค่าเฉลี่ยของปริมาณจราจรในช่วงเวลานั้น

แนวทางที่ 2 กำหนดให้ความสัมพันธ์ของปริมาณจราจรสะสมของยวดยานที่ต้องการผ่านจุดเกิดเหตุและปริมาณจราจรสะสมของยวดยานที่สามารถผ่านจุดเกิดเหตุได้กับเวลา มีลักษณะเป็นเส้นตรง ($Y = aX$) โดยมีอัตราคงที่เท่ากับความชันของเส้นตรง (a)

กำหนดให้	Q	= ปริมาณยวดยานในแถวคอยสูงสุด (คัน)
	V	= ปริมาณจราจรที่ต้องการผ่านจุดเกิดเหตุ (คันต่อนาที)
	rC	= ปริมาณจราจรที่ผ่านจุดเกิดเหตุก่อนนำยวดยานคันเกิดเหตุพ้นกีดขวาง (คันต่อนาที)
	gC	= ปริมาณจราจรที่ผ่านจุดเกิดเหตุหลังนำยวดยานคันเกิดเหตุพ้นกีดขวาง (คันต่อนาที)
	T_i	= ระยะเวลาของเหตุการณ์ (นาที)
	T	= ช่วงเวลาตั้งแต่เกิดเหตุจนกระทั่งการจราจรกลับคืนสู่สภาพปกติ (นาที)
	D	= ความล่าช้าในการเดินทางทั้งหมด (คัน-นาที)

ดังนั้น	Q	= $(V - rC)T_i$
	T	= $T_i + Q / (gC - V)$
	D	= $0.5(V - rC)T_i^2 + 0.5(V - rC)^2 T_i^2 / (gC - V)$

ตารางที่ 3.2 สรุปการเก็บรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูลของการศึกษารูปแบบและอัตราการเกิดอุบัติเหตุการจราจร

ตัวแปร	จำนวนข้อมูล (เหตุการณ์)				การวิเคราะห์
	ทางพิเศษเฉลิมมหานคร		ทางพิเศษศรีรัช		
	เหตุการณ์ รถขัดข้อง	อุบัติเหตุ จราจร	เหตุการณ์ รถขัดข้อง	อุบัติเหตุ จราจร	
ฤดูกาล	14,984 ¹	1,063	12,320 ¹	770	1. การแจกแจงความถี่ 2. การทดสอบสัดส่วน 3. การทดสอบความเป็นอิสระ
	หมายเหตุ เป็นค่าประมาณในเดือนธันวาคม 41 และเดือนมกราคม 42				
วัน	12,357 ¹	1,059 ²	9,403 ³	767 ⁴	1. การแจกแจงความถี่ 2. การทดสอบสัดส่วน 3. การทดสอบความเป็นอิสระ
	หมายเหตุ ¹ จากกลุ่มตัวอย่าง 42 สัปดาห์ ² จากกลุ่มตัวอย่าง 52 สัปดาห์ ³ จากกลุ่มตัวอย่าง 40 สัปดาห์ ⁴ จากกลุ่มตัวอย่าง 52 สัปดาห์				
ช่วงเวลา ของวัน	13,623	1,063	10,862	770	1. การแจกแจงความถี่ 2. การทดสอบสัดส่วน 3. การทดสอบความเป็นอิสระ
ตำแหน่ง ที่เกิดเหตุ	13,623	1,063	10,862	770	1. การแจกแจงความถี่และ ร้อยละ 2. การทดสอบสัดส่วน
	หมายเหตุ จำแนกตามสายทางรับผิดชอบของ พนักงานกู้ภัย				
สาเหตุ	13,623	1,063	10,862	770	1. การแจกแจงความถี่และ ร้อยละ 2. การทดสอบความเป็นอิสระ
ลักษณะ ของ อุบัติเหตุ	-	1,063	-	770	1. การแจกแจงความถี่และ ร้อยละ 2. การทดสอบความเป็นอิสระ
ความรุนแรง ของ อุบัติเหตุ	-	1,063	-	770	1. การแจกแจงความถี่และ ร้อยละ 2. การทดสอบความเป็นอิสระ

ตารางที่ 3.3 สรุปการเก็บรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูลของการศึกษาระยะเวลาของอุบัติเหตุการ

ตัวแปร	จำนวนข้อมูล (เหตุการณ์)				การวิเคราะห์
	ทางพิเศษเฉลิมมหานคร		ทางพิเศษศรีรัช		
	เหตุการณ์ รถขัดข้อง	อุบัติเหตุ จราจร	เหตุการณ์ รถขัดข้อง	อุบัติเหตุ จราจร	
ช่วงเวลา ตอบรับ	168	62	174	21	ค่าเฉลี่ยและ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ช่วงเวลา นำพนักงานตรวจ	105	68	97	25	ค่าเฉลี่ยและ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ระยะเวลา ของอุบัติเหตุการ	103	72	114	22	1. ค่าเฉลี่ยและ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2. การทดสอบความเป็นอิสระ

ตารางที่ 3.4 สรุปการเก็บรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูลของการศึกษาผลกระทบต่ออาการจราจร
เนื่องจากอุบัติเหตุการ

ตัวแปร	จำนวนข้อมูล (เหตุการณ์)		การวิเคราะห์
	เหตุการณ์รถขัดข้อง	อุบัติเหตุจราจร	
ความสามารถในการ ให้บริการของทางด่วน	17	30	ค่าเฉลี่ยและ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ความล่าช้า ในการเดินทาง	3	1	ค่าเฉลี่ยกำลังสองของ ความคลาดเคลื่อน